

Lähetäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja

Uudenmaan liitto
Esterinportti 2 B
00240 Helsinki
maakuntakaava@uudenmaanliitto.fi

Tiedoksi

BirdLife Suomi ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
toimisto@birdlife.fi

Uudenmaan ELY-keskus
PL 36
00521 HKI
kirjaamo.uusimaa@ely-keskus.fi

Asia: Lausunto Maakuntahallituksen (25.11.2013) hyväksymästä ja täydentämästä Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS)

Lausunnon jättää Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa r.y. (rek.nro 116.353). Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdysiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaava käsittelee tavaraliikennettä, tuulivoimaa, elinkeinoelämää, viherrakennetta, ja kulttuurimaisemia. Tringa ry on tutustunut kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja lausuu siitä mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Kaavan aikataulusuunnitelma vaikuttaa kireältä tarvittavien maastotöiden osalta. Mielestämme maastotöihin on voitava käyttää myös osittain vuotta 2015.

Erityisen tärkeänä pidämme viherrakenteen, mukaan lukien merialueiden sinirakenteen käsittelyä kaavassa, sillä ne ovat jääneet edellisissä maakuntakaavoissa lähes huomiotta. Elinkeino toimintaa on jo käsitelty aikaisemmissakin maakuntakaavoissa (esim. työpaikka-alueet, liikenne). Tämä aihe ei saisi viedä päähuomiota 4. vaihemaakuntakaavan työssä.

Logistiikka-alueet

Kaavassa tullaan etsimään laajoja logistiikka-alueita tai parannetaan olemassa olevien kilpailukykyä. OAS:n tavoitteeksi tulisi lisätä, että logistiikka-alueet tilaa vievänä maankäyttömuotona toteutettaisiin mahdollisimman paljon tuulivoiman ja aurinkoenergian tuotantoa mahdollistavina, sekä ekosysteemipalveluja tuottavina (esim. huleveden imeytysratkaisut maahan, viherkatot jne). Logistiikka-alueet eivät voi sijaintivalinnassa ajaa ekologisten yhteyksien ja suojelutarpeiden ohi.

Tuulivoima

Tuulivoimalle soveltuvien alueiden etsimisen lähestymistapa vaikuttaa OAS:n mukaan positiiviselta eli maankäyttömuotojen suhteen yhteensovittamishakuiselta. Tuulivoimalla pyyhitään pöytä-ratkaisua ei OAS:ssä esitetä. Julkinen mielipide on kääntynyt Suomessa tuulivoimaa vastaan monin paikoin toteutettujen jyräävien suunnitteluratkaisujen vuoksi. Toisaalta haja-asutusta ja hajanaista lomarakentamista suosinut vuosikymmeniä kestänyt liberaali kaavoituspolitiikka on kostautumassa myös tuulivoiman kohdalla uudentyyppisten maankäyttökonfliktien muodossa, sillä näennäisesti pieni kansa ja sen rakennukset on siroteltu aivan joka kolkkaan, jolloin uudet maankäyttötavat ovat vääjäämättä vastatulessa. Tämän valossa tuulivoiman sijoittaminen asutuksen lähelle ei voi olla pois suljettua.

Viherrakenne

Viherrakenteen alustavat kärkitavoitteet ovat OAS:n mukaan:

- a) Parantaa ekosysteemipalveluiden tarjontaa
- b) Turvata luonnon monimuotoisuus niin, että ekologisen verkoston ydinalueet ovat yhtenäisiä ja että riittävät yhteydet alueiden välillä säilyvät
- c) Varmistaa yhtenäinen, riittävä ja hyvin saavutettava maakunnallinen virkistysalueverkosto
- d) Edistää luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä ja niihin tukeutuvaa elinkeinotoimintaa

Viherteeman osalta tavoitteissa tai yleistekstissä on mukana myös nykyaikaisia näkökulmia: ekosysteemipalvelut ja ilmastonmuutos. Kaavan hyvin pitkän aikahaarukan (2040) huomioiden sen tulisi olla ehkä vieläkin modernimpi. OAS:n mukaan kaava tähtää pienin poikkeuksin ikään kuin olemassa olevan viherrakenteen säilyttämiseen ja sinetöintiin, muttei jo turmeltuneen maiseman tai ekosysteemipalvelun palauttamiseen siellä, missä se olisi ehdottomasti tarpeen. Esimerkiksi viheryhteyksien eheyttämistä tarvitsevien alueiden sekä vesistöjen suojelun kannalta tärkeiden valuma-alueiden osoittaminen olisi kaavassa perusteltua. Nämä alueet ovat usein kuntarajoja ylittäviä ja hyödyt ylittävät maakuntarajatkin. Myös em. tavoitteen d, erityisesti matkailuelinkeinotoiminnan kannalta hiljaisten alueiden ja yhtenäisten luontoalueiden eheyttäminen olisi merkittävän tärkeää.

Yksi maailman nopeimmin kasvavista elinkeinoista, luontomatkailu, on Uudellamaalla täysin alkupisteessä ja aikaisempien vuosikymmenien maankäyttöratkaisuilla on heikennetty sen edellytyksiä Uudellamaalla. Täällä on hankalaa tuottaa pidempikestoisia luontomatkajoja, mikä on yhteinen ongelma koko Ruuhka-Suomelle. Luontomatkailun edistäminen maakuntakaavassa on toki haaste. Nähdäksemme yhtenäisten ja hiljaisten viheralueiden, rantojen ja niiden välisten toimivien viheryhteyksien on oltava tärkeä alkupiste tässä kehityksessä.

Selvitykset

Viherrakenteen selvitystarpeista on mainittu OAS:ssa:

- Ekosysteemipalvelujen tuotantopotentiaali ja kysyntä
- Ekologisen verkoston ja virkistysverkoston maakunnallisuus ja kehittämistarpeet
- Tarvittavat maastotyöt

Tarvittavien selvitysten joukkoon tulee kuulua myös arvokkaiden pienvesikohteiden ja suoalueiden selvittäminen maastossa ja merkittävyyden arviointi sekä hiljaisten alueiden tunnistaminen. Muidenkin merkittävien luontotyyppien osalta tulisi toteuttaa Itä-Uudellamaalla toteutetun MALU-hankkeen kaltainen selvitys.

Viheryhteyksien ja vapaiden ranta-alueiden eheyttämistä tarvitsevien alueiden selvitys on myös tarpeellinen. OAS:ssa mainitun ekologisen verkoston selvityksen yhteydessä tulisi erityisesti:

- arvioida voimassa olevan maakuntakaavan MLY-alueiden ajantasaisuus ja pätevyys
- arvioida pääkaupunkiseudun viherkehän kehittämistarpeita
- arvioida potentiaalisia kansallispuistona kehitettäviä alueita, jotka olisivat matkailuelinkeinon edistämiseksi tärkeitä

Niinikään vesistöjen suojelun kannalta tärkeiden valuma-alueiden, mukaan lukien ennallistamista tarvitsevien yksittäisten kosteikkojen (kuivatut järvet, ojitetut suot) selvittäminen on tarpeen. Kuivattujen kosteikkojen palauttaminen on vesistösuojelun ja monimuotoisuuden suojelun lisäksi tärkeää myös tulvasuojelun kannalta erityisesti Vantaanjoen valuma-alueella.

Kaavoitusprosessin ja selvitysten rahoitustarpeista ja budjetista ei ole minkäänlaisia arvioita tai mainintoja. OAS:n perusteella on mahdotonta arvioida, varaudutaanko kaavaan ja sen selvityksiin riittävän resurssein.

Yleisiä huomautuksia

-Osallistettavien luettelo tai kuvaus puuttui lausuntopyyntöstä sekä itse suunnitelmasta. Kokoon kutsuttujen ja kutsuttavien asiantuntijaryhmien määrästä, laadusta ja kokoonpanosta ei saa juuri minkäänlaista kuvaa OAS:n perusteella.

-Kaava-alueena on myös entinen Itä-Uusimaa. Siellä ennen maakuntien yhdistymistä vahvistetun maakuntakaavan rooli ei oikein aukea suunnitelmasta – kuinka paljon tarkistetaan vai otetaanko mukaan sellaisenaan?

-OAS:ssa lukee lisäksi: "Kaavatyöhön voidaan tarvittaessa ottaa mukaan työn edetessä muitakin ajankohtaisia aiheita ja tarkistaa aikaisempien kaavojen ratkaisuja." Mitään kaavan teemoista suuresti poikkeavaa ei tule kesken prosessin ottaa mukaan. OAS:iin tulisi tarkentaa, että mahdollisten uusien teemojen on liityttävä läheisesti alkuperäisiin teemoihin ja nämä uudet teemat voidaan ottaa mukaan vain yhteysymmärryksessä sidosryhmien kanssa ja maakuntahallituksen siunauksella. OAS:ssa lukee lisäksi "Joistain aihealueista voidaan myös laatia ainoastaan kehityskuva, jos jatkotyössä osoittautuu, ettei aihealuetta ole tarvetta tai edellytyksiä käsitellä varsinaisessa kaavatyössä". Katsomme, että pois jäävistä aiheista tulee päättää maakuntahallituksen kuultuaan asiassa ensin ympäristöministeriötä ja sidosryhmiä.

-OAS ei mainitse mitään kaavamääräyksistä ja merkinnöistä: kuinka osallistava prosessi tulee olemaan esimerkiksi lopullisten kaavamääräysten ja -merkintöjen tekemisessä?

-Merialueet lisättiin suunnitelmaan vasta kalkkiviivoilla maakuntahallituksen kokouksessa 25.11 ja se näkyy OAS:ssa siinä, että vaikka meri nyt mainitaan suunnittelualueena, se ei saa juuri minkäänlaista tarkastelua osakseen verrattuna maa-alueiden painoarvoon. Nyt kun juuri mitään ei ole merialueista pohjalla suunnitelmassa, on hyvin vaikeaa esittää aiheesta mielipidettä.

Helsingissä 15. päivänä tammikuuta 2014
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Seppo Vuolanto
Puheenjohtaja